

efectuată de el însuși, iar al doilea și este conjuncție (cuvânt de legătură) întrucât leagă cele două propoziții – o conjuncție coordonatoare. În practica didactică tradițională, analiza morfologică se însoțește, din necesități de ordonare și sistematizare, cu anumite scheme și tabele.

Literatura:

1. Gherasim A., Cara N. Teoria textului. Antologie. – Chișinău: USM, 2008. – 280 c.
2. Ivănuș D. Metodica predării limbii și literaturii române în gimnaziu și liceu. – Craiova: Ed. Avrămeanca, 1997. – 180 c.
3. Ivănuș D. Metodica predării limbii și literaturii române în gimnaziu și liceu. – Craiova: Ed. Avrămeanca. – 1997. – 180 c.
4. Coteanu I. Cum vorbim despre text. Antologie de texte practice. – București: 1986.
5. Ivănuș D. Metodica predării limbii și literaturii române în gimnaziu și liceu. – Craiova: Ed. Avrămeanca, 1997. – 180 c.
6. Parfene C. Metodica studierii limbii și literaturii române în școală. – Iași: POLIROM, 1999. – 183 c.

Наталія Головіна
(Ізмаїл, Україна)

ПЕРЕКЛАД СЛІВ-РЕАЛІЙ ВЕСІЛЬНОГО ДИСКУРСУ БЕССАРАБСЬКИХ НІМЦІВ

Поняття «бессарабських німців» (Bessarabiendeutschen), так само як і поняття «дискурсу бессарабських німців» у широкому його розумінні, з точки зору лінгвістичного наукового осмислення цілком можна віднести до слів-реалій (від лат. ім. res, rei «річ; предмет, факт, подія») – «тип лексико-семантичних відношень двох слів різних мов, що виключають значення одне одного та виключають співпадіння» [1, с. 416].

Переклад цих одиниць вимагає певних знань, не тільки лінгвістичних, практично-мовних, а й літературознавчих і історико-лінгвістичних, зокрема широкого культурного світогляду, що дозволяє повною мірою відтворити в мовній площині тексту-перекладу національно-специфічні характеристики суспільного життя, матеріального побуту та духовної культури народу – творця тексту-оригіналу. Тому не випадково актуальним завданням лінгвістики на сучасному етапі її розвитку залишається вивчення питання про міжмовні лексико-семантичні відношення, які прийнято розглядати з точки зору їх повної / часткової еквівалентності та безеквівалентності [4, с. 122-138]. Останні представляють особливий інтерес для теорії перекладознавства в цілому та для практики перекладу зокрема,

оскільки в багатьох випадках спричиняють певні труднощі щодо їх адекватного відтворення мовою перекладу.

У цій зв'язку особливий інтерес викликає в нас питання про переклад реалій весільного дискурсу (назв свята та його учасників, весільного одягу, прикрас, весільних розваг, страв і напоїв тощо), що належать до «безеквівалентної лексики» [5, с. 141], як частини національної культури бессарабських німців – представників представників швабської діалектної групи, що належить до алеманської групи південнонімецьких діалектів [3, с. 167].

В історичний період з 1814 до 1940 р. бессарабські німці становили значну частину населення багатонаціонального південного регіону, суворо зберігаючи при цьому, на відміну від інших народностей, свою етнічну автономію шляхом заборони шлюбів членів своєї громади з представниками інших національностей. Понад те, в перші роки після свого переселення в Бессарабію німці відмовились від святкування багатьох своїх традиційних свят через важку працю та матеріальну скруту в родинях переселенців. Щодо весілля, то його відзначали в вузькому родинному колі без зайвих витрат на святкові прикраси, або яскраві подарунки [9, с. 234-235]. За цим, можна констатувати, що в ті часи слово *Hochzeitsfeier* (весільне свято), яке бере свій початок від *Hohe Zeit* та мотивоване значенням «святкового часу», в дискурсі бессарабських німців набуває певних ознак десемантизації під впливом позамовних чинників та демонструє відхилення від етимону, тобто первісного значення слова *Festzeit* (час свята, святковий час).

Слова *Hochzeitsfeier*, *Heirat*, *Trauung*, *Hochzeit*, як загальні назви свята весілля, визначаються широкими парадигматичними зв'язками, оскільки об'єднують навколо себе ряд видових понять, серед яких: *Hochzeitbrauch* (весільний звичай), *Hochzeitsfest* (свято весілля), *Hochzeitstag* (день весілля), *Trauung* (церковний шлюб), *Bändelabend*, *Polterabend* (свято напередодні дня весілля), *Hochzeitseinlader* (запрошувальники на весілля), *Hochzeitshaus* (дім, де святкують весілля), *Hochzeitsgesellschaft* (гості на весіллі), *Hochzeitsessen*, *Hochzeitsspeise* (святкові страви на весіллі), *Aufträger* (подавальники, які обслуговують гостей за столом під час весілля), *Hochzeitsschmuck* (весільна прикраса), *Hochzeitsband* (весільна стрічка), *Hochzeitszug* (весільний кортеж), *Hochzeitsbitt'* (листівка-запрошення на весілля), *Hochzeitsbild* (весільна світлина), *Hochzeitsmädchen*, *Brautmädchen* (дівчата, подружки на весіллі, подруги нареченої), *Brautbuben* (хлопці, друзі нареченої), *Brautführer* (той, хто супроводжує наречену), *Brautpaar* (наречені), *Brautdiener* (слуги нареченої), *Brautschuh* (черевики нареченої), *Brautkleid* (плаття нареченої) та ін. Як бачимо, основу лексичної парадигми становлять слова, що містять в своїй структурі семантичний компонент *Hochzeit* (весілля), який в похідній назві виконує функцію мотиваційного ідентифікатора, тобто додаткового компонента значення слова, тому при перекладі на рідну

мову вимагає використання прикметника в словосполученні, що його відтворює (пор., напр.: нім. der Hochzeitbrauch [9, с. 236] – укр. весільний звичай або весільна церемонія; das Hochzeitsband [9, с. 236] – весільна стрічка; der Hochzeitsszug – весільний кортеж; die Hochzeitsbitt' – весільне запрошення; die Hochzeitsspeise [8, с. 392] – весільна страва; das Hochzeitsessen [8, с. 395] – весільний стіл або весільне пригощання; das Hochzeitsbild [8, с. 395] – весільна світлина; der Hochzeitsschmuck [9, с. 678] – весільна прикраса). Натомість у деяких випадках через його контекстуальне оточення мотивуючий компонент Hochzeit слова-реалії при перекладі має бути відтворений лише за допомогою іменника, напр., в такому уривку тексту, що описує весільну церимонію жителів німецької колонії Alt-Posstal (суч. п. Малоярославець-II Одеської обл.): нім. Man wählte zwei Hochzeitseinlader, die mit ihren geschmückten Handstöcken von Haus zu Haus gingen, um alle Verwandten, guten Freunde und Nachbarn einzuladen [8, с. 394] – укр. Обирали двох запрошувальників на весілля, які ходили від хати до хати зі своїми прикрашеними тростинами, аби запросити всіх родичів, добрих друзів та сусідів [8, с. 394] (пер. авт. – Н. Г.).

Найбільш яскравими атрибутами весілля бессарабських німців у часи, коли свято вже «вийшло» за межі оселі, в якому візначали шлюб, можна вважати весільні стрічки, якими «перев'язували» хлопців та дівчат – друзів та подружок нареченої [9, с. 234]. Перед самим весіллям хлопці обов'язково робили із різнокольорових стрічок Kantschus (канчус) – весільний хлист, яким вони потім під час весільної ходи «підганяли» весільний кортеж (нім. Hochzeitsszug – букв., весільний потяг) до дому нареченої, де, за традицією бессарабських німців, святкували весілля [9, с. 235]. Дівчата, подружки нареченої (нім. Hochzeitsmädchen – букв., весільні дівчата) зазвичай дарували хлопцям – слугам нареченої (нім. Brautbuben – букв., юнаки нареченої, Brautdiener – букв., слуга нареченої) прикрашені перлинами штучні сигари (нім. Zigarrenröhrchen – букв., сигарні трубочки).

Перед від'їздом молодих наречених до молитовного дому, де пастор німецької релігійної громади проводив шлюбну церемонію, головний супроводжувач нареченої – вершник на коні, прикрашеному весільними стрічками, промовляв молитву та після заключного слова «Амен» робив постріл у повітря зі свого пістолету. Весільний кортеж наречених і гостей відразу вирушав до церкви. Під час цієї подорожі молоду пару «охороняли» ще два вершники, які також стріляли в повітря, вдаючи, що захищають молоду пару та обороняють закоханих від ворогів. Взагалі на весіллях бессарабських німців багато де (напр., в колоніях Klöstitz, Teplitz, Friedrichshof, Friedenstal та ін.) стріляли від самого початку весілля аж до його завершення. Це означало, що всі присутні щиро бажають молодим щасливого життя [8, с. 395]. Натомість духовенство німецьких колоній до таких гучних веселощів ставилося дуже критично, вважаючи їх великим неподобством та врешті-

решт заборонило цю весільну розвагу, в результаті чого було знищено національно-культурну традицію швабів щодо невербального побажання щастя нареченим.

Переклад весільної лексики завжди викликає необхідність ретельної роботи з культурологічними джерелами, в яких зафіксовані фонові знання певної соціокультурної спільноти. Взагалі питання про фонові знання вперше було докладно розглянуто в вітчизняному мовознавстві в фундаментальній монографії Е.М. Верещагіна та В.Г. Костомарова «Язык и культура» (1973), що поклала основу для багатьох ґрунтовних наукових досліджень тріади Етнос – Мова – Культура, які доводять, що «такі знання – частина національної культури, результат історичного розвитку даної етнічної або державної спільноти» [6, с. 126]. Так, напр., реалії *Bändelabend*, *Polterabend* [9, с. 236] (бендельабенд, польтерабенд) мають відношення до свята напередодні дня весілля, в якому беруть участь наречений з нареченою, їх батьки, родичі, друзі, сусіди та ін. За свідченнями бессарабських німців, зібравшись на вулиці біля будинку нареченої або її батьків, за давньою німецькою народною традицією, усі запрошені на бендельабенд розбивали керамічний посуд господарів дома, зокрема той, що приносили з собою, «на щастя» майбутнього подружжя, а потім пригощалися різними делікатесами [8, с. 394] (пер. авт. – Н. Г.). Одним з таких традиційних швабських пригощань був *Hühnersuppe mit Nudeleinlage* (курячий суп з додаванням лапши) [9, с. 236]). Взагалі-то суп для швабів – це одна з найулюбленіших страв, яку вони їдять не менше, ніж п'ять разів на день [7, с. 24]. На весіллі ж після півночі гостям подають особливий *Weinsuppe* (винний суп) з білого або червоного вина, цукру, солодких вершків, яєчних жовтків та прянощів [2, с. 161].

Таким чином, переклад реалій весільного дискурсу бессарабських німців виявляється в багатьох випадках особливим через культурні чинники, під впливом яких відбувалося формування лексичної одиниці, в якій спостерігаються семантичні перехрещення мовного та позамовного компонентів її внутрішньої структури. Тому ці слова вони не можуть бути перекладені «за зразком», натомість потребують у кожному конкретному випадку ретельного вивчення всіх компонентів семантики назви, її етимології, контекстуального оточення, фонового змісту, зокрема вимагають творчого підходу з боку перекладача до її адекватного відтворення мовою перекладу.

Література:

1. Влахов С. Непереваемое в переводе: [монография] / С. Влахов, С. Флорин. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Высш. шк., 1986. – 416 с.
2. Головіна Н.Б. Номінативний простір матеріальної та духовної культури бессарабських німців (1814-1940) / Н.Б. Головіна // Філологічна освіта у поліетнічному

просторі: регіональний досвід: Збірник наукових статей. – Ізмаїл: РВВ ІДГУ; «СМИЛ», 2013. – 322 с. – С. 150-165.

3. Левицький В.В. Історія німецької мови / В.В. Левицький. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. – 216 с.

4. Манакин В.Н. Сопоставительная лексикология / В.Н. Манакин. – К.: Знання, 2004. – 326 с. – С. 122-138.

5. Кияк Т.Р. Перекладознавство (німецько-український напрям): підручник / Т.Р. Кияк, А.Н. Науменко, О.Д. Огуй. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 543 с.

6. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства: підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / М.П. Кочерган. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 368 с.

7. Baumann, Arnulf. Unsere Vorfahren: Entwicklungshelfer / Arnulf Baumann // Heimat-Kalender, 1980. – S. 21-28.

8. Gäckle, Hebert. Geschichte der Gemeinde Alt-Posttal (Bessarabien) / Hebert Gäckle. – Herausgegeben vom Alt-Posttal Heimatausschuß zum 160. Jahrestag der Gründung der Gemeinde 1823 – 1983. – 1028 S.

9. Schmidt, Ute. Bessarabien. Deutsche Kolonisten am Schwarzen Meer / Ute Schmidt. – Potsdam: deutsches Kulturforum östliches Europa e.v., 2008. – 419 S.

Тетяна Громко
(Кіровоград, Україна)

СПЕЦИФІКА МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАЛЕКТНОЇ ЛЕКСИКИ В ШКОЛІ

У методиці викладання української мови радянського часу актуальним було прищеплення учням навичок літературної мови, усунення негативного впливу місцевих говорів на усне і писемне мовлення учнів. На сучасному етапі діяльність учителя-філолога пов'язана із впровадженням нової методики вивчення української мови, що повинно сприяти формуванню у школярів високої загальномовної ерудиції, уміння осмислювати проблеми україністики як цілісної системи наукових знань. У цьому відношенні важливе значення має опрацювання різних питань, пов'язаних із розвитком і функціонуванням діалектної мови.

Загальновідомо, що мовні особливості говірок вивчаються у курсі «Українська діалектологія», який займає важливе місце в системі лінгвістичної освіти учителя-філолога.